

Klassenmanagement bij differentiatie 3 h/v

Hoe organiseert een docent 3 h/v het lesgeven aan twee groepen, in één klas?

Doel van differentiatie in 3 h/v:

1. Leerlingen onderwijs geven op maat, aangepast aan hun keuze of ze een vak wel of niet, dan wel wiA/C of wiB gaan kiezen in de bovenbouw.
2. Keuzeproces verstevigen door proef te draaien in de groep waar zij voor kiezen: groep 1: doorstromers, wikkers/wegers of groep 2 de afbuigers.

Het lesgeven aan twee groepen tegelijkertijd is complex. Planmatig handelen van de docent is daarom van belang. Als een docent lesgeeft aan een homogene groep, is een flexibele aanpassing van de lesopzet geen probleem. Als er echter twee verschillende groepen in één klas onderwijs krijgen, heeft een verandering aan de opzet van de les voor de ene groep, onmiddellijk gevolgen voor de lesopzet voor de andere groep. Met een duidelijke planning houdt de docent overzicht op het geheel en verliest bij een aanpassing niet zijn greep op de andere groep.

Hieronder treft u tips en suggesties voor diverse aspecten van het klassenmanagement bij differentiatie binnen één klas.

Clustering van leerlingen

Leerlingen plaatsen zich in één van de twee groepen.

Maak de leerlingen duidelijk op welk moment zij kunnen overstappen van de ene groep naar de andere groep. Geadviseerd wordt dit pas na zes weken toe te staan, dan hebben leerlingen de tijd en gelegenheid gehad om echt kennis te maken met het programma waarvoor zij gekozen hebben. Uitzonderingen daar gelaten; een leerling kan uiteraard al sneller het gevoel krijgen voor de verkeerde groep gekozen te hebben.

- Geef iedere groep een vaste plaats in een deel van het klaslokaal, zodat ze zo min mogelijk last van elkaar hebben en de docent apart met iedere groep kan werken.

Klassenregels

In deze klassensituatie is het van nog groter belang dat leerlingen weten wat de regels zijn, bijvoorbeeld wanneer zij wel en niet een beroep kunnen doen op de docent.

Voor beide groepen moet de lesopzet helder zijn, helder zijn wat het programma is voor beide groepen en wat voor gedrag van leerlingen hierbij hoort.

- Een schema op het bord per les werkt verhelderend, bijvoorbeeld met afkortingen:
Z = zelfstandig werken, in rood 'zonder vragen stellen', in groen 'met vragen stellen'.
- Leerlingen moeten weten waar ze de benodigde materialen kunnen vinden, hoe computers ingezet moeten worden en moeten weten wat ze moeten doen (zie studieplanner).

Studieplanner

Een planner waar per week beide groepen leerlingen kunnen zien wat er door hen gedaan moet worden, bevordert de mogelijkheid tot zelfstandig werken. Dit helpt een situatie voorkomen waarbij één van de twee groepen leerlingen 'niet meer verder kan'.

- Neem in de planner op welke zaken per se moeten plaatsvinden (deadlines) en wat keuzemogelijkheden zijn, Ook uiteraard de toetsmomenten.
- De docent kan de planner gebruiken om te zien hoe ver elke leerling is. Een ELO biedt weer andere mogelijkheden om bij te houden hoe ver de individuele leerlingen zijn.
- Geef de planners de vorm van de planners die in de bovenbouw h/v op de eigen school gebruikt worden.

Voor de groep doorstromers is dit tevens een kennismaking met hoe zij moeten leren zelf te plannen en hoe grotere gehelen te leren bestuderen bij dit vak.

Docentenrol

Bij het lesgeven aan twee verschillende groepen leerlingen hoort ook een verschillende invulling van de docentenrol. Immers de groep doorstromers maakt kennis met het vak op het niveau van de tweede fase. Daar hoort een docentenrol bij die aansluit op en past bij de docentenrol in de tweede fase. Voor de groep afbuigers geldt weer een andere invulling van de docentenrol.

SLO heeft de diversiteit in docentenrollen beschreven op vier onderdelen¹:

1. Zelfstandigheid

Voor de groep doorstromers/wikkers en wegers:

Begeleiding door de docent is meer gericht op het **zelfstandig uitvoeren** van opdrachten en er **zelf over nadenken**.

Voor de groep afbuigers²:

Begeleiding door de docent is meer gericht op **directe ondersteuning** bij het maken van opdrachten. De docent neemt bij deze groep meer initiatief bij het geven van begeleiding dan bij de groep doorstromers.

2. Klassikale instructie

Voor de groep doorstromers/wikkers en wegers:

De uitleg aan de groep doorstromers is **abstract**, **meer conceptueel en verdiepend**, en gericht op achterliggende structuren van het vak.

Voor de groep afbuigers:

De uitleg aan de groep afbuigers is **concreter**, **meer toepassingsgericht**, en legt verbanden naar voor leerlingen herkenbare situaties.

¹ Voor een uitgebreide beschrijving zie het document *Didactiek die de aanpak in de tweede fase inzichtelijk maakt*.

² Bij het vak wiskunde wordt niet gesproken van afbuigers maar van het onderscheid in soorten wiskunde en de docentenrollen die daarbij horen.

3. Eigen studie plannen

Voor de groep doorstromers/wickers en wegers:

De docent begeleidt leerlingen om hen te laten zien hoe zij in de bovenbouw de eigen studie bij dit vak moeten plannen en hoe ze grotere gehelen moeten bestuderen.

4. Keuzeproces van de leerlingen

Voor de groep doorstromers/wickers en wegers:

De docent geeft doorstromers een reactie op hun inzet, hun werkhouding en niveau in relatie met het feit dat zij het vak willen gaan kiezen

Voor de groep afbuigers:

De docent geeft een reactie op hun inzet, hun werkhouding en niveau in relatie tot het eindniveau dat derde klassers bij dit vak moeten halen.

- Plan iedere les een moment waarop beide groepen zelfstandig werken. Dat schept ruimte voor verschillende zaken als:
 - Leerlingen uit de verschillende groepen kunnen vragen aan elkaar stellen en van elkaar leren.
 - Het compenseren van onverwachte verschillen in planning tussen de groepen.

Voorbeeld van een uitgewerkte lesplanning

Wiskunde

Onderwerp : Nieuwe Grafieken

Materiaal WiB : MW ed. 8 deel 3 B vwo Hoofdstuk 7 Nieuwe Grafieken

Materiaal WiA : MW ed. 8 deel 3 B havo Hoofdstuk 9 Nieuwe Grafieken

Lesopzet 3 havo wiskunde 1 maart 2010			
	WiB	WiA en Afbuigers	Opmerkingen
8.15 - 8.30 uur	Gemeenschappelijk introductie En bespreking opdracht 1		Paragrafenkeuze verschil wiA en wiB
8.30 - 8.50 uur	Zelfstandig werken 7.1 (wel vragen stellen)	Zelfstandig werken 9.1 (wel vragen stellen)	Beide groepen werken zelfstandig
9.50 - 9.05 uur	Zelfstandig werken vervolg (geen vragen stellen)	Nabespreking opdracht 2 check of zaken begrepen zijn	Leerlingen wiB kunnen elkaar ondersteunen
Huiswerk	7.1 afmaken	9.1 afmaken	
Lesopzet 3 havo wiskunde 3 maart 2010			
	WiB	WiA en Afbuigers	Opmerkingen
13.10 - 13.20 uur	Gemeenschappelijke introductie op paragraaf 7.2/9.2 Optellen (van een vast getal)		Kern: effect op tabel, grafiek, formule
13.20 - 13.35 uur	Zelfstandig werken 7.2 (geen vragen stellen)	Bespreking en vragen 9.1	WiB ondersteunt elkaar eventueel
13.35 - 13.45 uur	Zelfstandig werken 7.2 (wel vragen stellen)	Zelfstandig werken 9.2 (wel vragen stellen)	Beide groepen werken zelfstandig
13.45 - 14.00 uur	Bespreking en vragen 7.1	Zelfstandig werken 9.2 (geen vragen stellen)	
Huiswerk	7.2 afmaken	9.2 afmaken	

